MSP/KS/23/5791

Master of Arts Part–II Semester–IV (Political Science) (CBCS) Examination

HUMAN RIGHTS AND INDIAN CONSTITUTION

Foundation Course : 4T4.4

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. What are Human Rights ? Review its development.

OR

Explain the significance of Human Rights in Indian Constitution.

2. Discuss the relationship between Human Rights and Indian Constitutionalism.

OR

Describe the influence of Universal Declaration of Human Rights on Indian Constitution.

3. What are the Civil Rights in Indian Constitution ? How can be they protected ?

OR

Describe the Cultural Rights in Indian Constitution.

4. Explain the composition and role of National Scheduled Caste Commission.

OR

What are the obstacles in implementation of Human Rights ? Suggest remedies on it.

5. Write notes :

   (a) Nature of Human Rights

   (b) Indian Democracy and Human Rights

   (c) Social Rights in Indian Constitution

   (d) National Women Commission.

MSP/KS/23/5791

Master of Arts Part–II Semester–IV (Political Science) (CBCS) Examination

HUMAN RIGHTS AND INDIAN CONSTITUTION

Foundation Course : 4T4.4

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. मानवाधिकार म्हणजे काय ? त्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.

किंवा

भारतीय संविधानातील मानवी अधिकारांचे महत्व स्पष्ट करा.

2. भारतीय संविधानवाद आणि मानवाधिकार यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.

किंवा

भारतीय संविधानावरील मानवाधिकाराच्या जागतिक जाहिरनाम्याच्या प्रभावाचे वर्णन करा.

3. भारतीय संविधानातील नागरी अधिकार कोणते आहेत ? ते कसे संरक्षित करता येतील ?

किंवा

भारतीय संविधानातील सांस्कृतिक अधिकारांचे वर्णन करा.

4. राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोगाची रचना आणि भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

मानवाधिकराच्या अंमलबजावणीतील अडथळे कोणते आहेत ? त्यावरील उपाय सूचवा.

5. टीपा लिहा :

(अ) मानवाधिकारांचे स्वरूप

(ब) मानवाधिकार आणि भारतीय लोकशाही

(क) भारतीय संविधानातील सामाजिक अधिकार

(ड) राष्ट्रीय महिला आयोग.

MSP/KS/23/5791

Master of Arts Part–II Semester–IV (Political Science) (CBCS) Examination

HUMAN RIGHTS AND INDIAN CONSTITUTION

Foundation Course : 4T4.4

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. मानवाधिकार म्हणजे काय ? त्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.

किंवा

भारतीय संविधानातील मानवी अधिकारांचे महत्व स्पष्ट करा.

2. भारतीय संविधानवाद आणि मानवाधिकार यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.

किंवा

भारतीय संविधानावरील मानवाधिकाराच्या जागतिक जाहिरनाम्याच्या प्रभावाचे वर्णन करा.

3. भारतीय संविधानातील नागरी अधिकार कोणते आहेत ? ते कसे संरक्षित करता येतील ?

किंवा

भारतीय संविधानातील सांस्कृतिक अधिकारांचे वर्णन करा.

4. राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोगाची रचना आणि भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

मानवाधिकराच्या अंमलबजावणीतील अडथळे कोणते आहेत ? त्यावरील उपाय सूचवा.

5. टीपा लिहा :

(अ) मानवाधिकारांचे स्वरूप

(ब) मानवाधिकार आणि भारतीय लोकशाही

(क) भारतीय संविधानातील सामाजिक अधिकार

(ड) राष्ट्रीय महिला आयोग.

Bachelor of Arts Semester–IV (Political Science) (CBCS) Examination

POLITICAL SCIENCE

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) All questions compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. केंद्र-राज्य संबंधाचे वर्णन करा.

किंवा

राज्यपालाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

2. 73 वे संविधान विशोधन यावर निबंध लिहा.

किंवा

माहिती अधिकार कायद्याचे स्वरूप व भूमिकेचे विवेचन करा.

3. खालील बाबींवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(अ) विधानसभेची रचना

(ब) विधानपरीषदेचे विधिविषयक अधिकार

किंवा

(1) विधानसभेचा सभापती

(2) विधानपरीषदेची रचना

4. खालील बाबींवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(अ) मुख्यमंत्र्यांची भूमिका

(ब) उच्च न्यायालयाची रचना

किंवा

(1) मुख्यमंत्र्यांचे अधिकार

(2) उच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र

5. योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

(1) संघसूची मध्ये एकूण _____ विषय समाविष्ट आहेत.

(अ) 66 (ब) 10

(क) 97 (ड) 47

(2) राज्यपाल पदासाठी किमान वयोमर्यादा _____ आहे.

(अ) 21 (ब) 35

(क) 30 (ड) 25

(3) महाराष्ट्राच्या विधान परिषयेत एकुण _____ सभासद आहेत.

(अ) 250 (ब) 78

(क) 545 (ड) 288

(4) राज्य विधिमंडळाचे ____ द्वितीय सभागृह आहे.

(अ) राज्यसभा (ब) विधानसभा

(क) विधानपरीषद (ड) लोकसभा

(5) मुख्यमंत्र्याची नियुक्ती _____ द्वारे केली जाते.

(अ) राज्यपाल (ब) राष्ट्रपती

(क) पंतप्रधान (ड) संसद

(6) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशांना _____ द्वारे पदाची शपथ दिली जाते.

(अ) राज्यपाल (ब) मुख्यमंत्री

(क) राष्ट्रपती (ड) सर्वोच्च न्यायालयाचा सरन्यायाधीश

(7) _____ प्रत्यक्ष लोकशाहीचे एक आदर्श उदाहरण आहे.

(अ) ग्रामपंचायत (ब) ग्रामसभा

(क) नगर पंचायत (ड) जिल्हा परिषद

(8) माहिती अधिकार कायदा केंद्र सरकार ने ____ या वर्षी पारित केला.

(अ) 2007 (ब) 2005

(क) 1947 (ड) 1950

Master of Arts Part–II Semester–IV (Political Science) (CBCS) Examination
STATE POLITICS IN INDIA
Core—4T1

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) All questions are compulsory.
(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. दक्षिण भारतीय राज्य राजकारणाचा आकृतिबंध हा उत्तर भारतीय राज्यांच्या राजकारणापेक्षा कसा भिन्न आहे ? योग्य उदाहरणे द्या.

किंवा

"साधारणपणे त्या-त्या प्रदेशातील सामाजिक-आर्थिक घटकांद्वारे राज्यांचे राजकारण निर्धारित होते" स्पष्ट करा.

2. केंद्र आणि राज्यांमधील संघर्षाची प्रमुख कारणे कोणती आहेत ?

किंवा

"2014 च्या लोकसभा निवडणूकी पासून केंद्र सरकारच्या स्थापनेत प्रादेशिक पक्षांचा दबदबा कमी झाला आहे." भाष्य करा.

3. कावेरी नदीच्या पाण्याच्या मुद्यांवरून कर्नाटक आणि तामिळनाडू यांच्यात संघर्ष का झाला ?

किंवा

'भाषिक अस्मितेचे राजकारण' या वर निबंध लिहा.

4. 2022 च्या पंजाब विधानसभा निवडणुकीतील आम आदमी पक्षाच्या कामगीरीचे विश्लेषण करा.

किंवा

"निरक्षरता, गरिबी आणि बेरोजगारी हे उत्तर प्रदेश आणि बिहार मधील सर्वात मोठी आव्हाने आहे". काय आपण सहमत आहात ? कारणे द्या.

5. टिपा लिहा :

(अ) महाराष्ट्राच्या राजकारणाचे स्वरूप

(ब) राज्यपालाची भूमिका आणि केंद्र-राज्य संबंध

(क) मराठा आरक्षण विवाद

(ड) भारताच्या लोकसंख्येतील स्त्री-पुरुषांचे प्रमाण.

MSP/KS/23/5784

Master of Arts Part—II Semester—IV (Political Science) (CBCS) Examination

INDIAN ADMINISTRATION

Core—4T2

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) **All** questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. वसाहतिक काळातील भारतीय प्रशासनाचे स्वरूप व उत्क्रांती स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय प्रशासनाची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा.

2. प्रशासना वरील संसदीय नियंत्रणाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

किंवा

भारतातील राज्य सचिवालयांची संघटना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. जिल्हाधिकाऱ्याचे अधिकार व कार्याची चर्चा करा.

किंवा

महानगर पालिकेती महापौराचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

4. भारतीय प्रशासनातील मुख्य समस्या कोणत्या आहेत ? चर्चा करा.

किंवा

'भारतातील प्रशासकीय सुधारण' या विषयावर निबंध लिहा.

5. टीपा लिहा :

(अ) ब्रिटीश प्रशासन

(ब) गृह मंत्रालय

(क) सरपंच

(ड) संघ लोकसेवा आयोग.

Master of Arts Part—II Semester—IV (Political Science) (CBCS) Examination

PRESSURE GROUPS AND SOCIAL MOVEMENTS

Elective—4T3.1

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) **All** questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. दबाव गटाचा अर्थ सांगा आणि त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

दबाव गटाच्या उत्क्रांतीचे वर्णन करा.

2. दबाव गट आणि राजकीय पक्ष यांच्यातील समकालीन संबंधाची चर्चा करा.

किंवा

सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ? त्याचे उद्देश सांगा.

3. 'ब्राह्मो समाज' यावर निबंध लिहा.

किंवा

सामाजिक चळवळी एवं आधुनिकीकरण यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा.

4. लोकशाही प्रक्रीयेत दबाव गट कोणती भूमिका बजावतात ?

किंवा

जागतिकीकरणाच्या संदर्भात सामाजिक चळवळीच्या नव्या प्रवाहाची चर्चा करा.

5. टीपा लिहा :

(अ) सामाजिक चळवळीचे महत्व.

(ब) सामाजिक चळवळीचे साधने.

(क) भारतातील शेतरी चळवळी.

(ड) दबाव गटांचे भविष्य.

(Contd.)

MSP/KS/23/5785

Master of Arts Part—II Semester—IV (Political Science) (CBCS) Examination

PRESSURE GROUPS AND SOCIAL MOVEMENTS

Elective—4T3.1

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

N.B. :— (1) **All** questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(मराठी माध्यम)

1. दबाव गटाचा अर्थ सांगा आणि त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

दबाव गटाच्या उत्क्रांतीचे वर्णन करा.

2. दबाव गट आणि राजकीय पक्ष यांच्यातील समकालीन संबंधाची चर्चा करा.

किंवा

सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ? त्याचे उद्देश सांगा.

3. 'ब्राह्मो समाज' यावर निबंध लिहा.

किंवा

सामाजिक चळवळी एवं आधुनिकीकरण यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा.

4. लोकशाही प्रक्रीयेत दबाव गट कोणती भूमिका बजावतात ?

किंवा

जागतिकीकरणाच्या संदर्भात सामाजिक चळवळीच्या नव्या प्रवाहाची चर्चा करा.

5. टीपा लिहा :

(अ) सामाजिक चळवळीचे महत्व.

(ब) सामाजिक चळवळीचे साधने.

(क) भारतातील शेतरी चळवळी.

(ड) दबाव गटांचे भविष्य.